

Komentář Tomáše Ščuky:
**Účast Romů
v komunálních volbách**
strana 3

**Tři stovky mladých lidí
v Ostravě demonstrovaly
za důstojné bydlení.**
Byli mezi nimi i Romové
z Hrušova strana 3

Veronika Kačová:
**Mariben vaš o kamiben
/ Boj o lásku (dokončení
povídky)**
strana 6 a 7

Arnold Schwarzenegger v Osvětimi vyzval k boji proti předsudkům a nenávisti

Slavný herec a bývalý kalifornský guvernér si prohlédl kasárna, strážní věže a zbytky plynových komor. Setkal se také se ženou, která byla jako tříleté dítě podrobena zvráceným pokusům nacistického lékaře Josefa Mengeleho. Tento "Anděl smrti", který působil ve vyhlazovacím komplexu Osvětimi, prováděl pokusy především na dvojčatech a osobně také rozhodoval o tom, kdo po příjezdu do Osvětimi půjde rovnou do plynové komory.

Přesilové hry v politice mohou upozadit veřejný zájem občanů

foto: www.ods.cz

Komunální volby jsou za námi. Voliči rozhodli o vládnutí ve svých městech a obcích. Výsledky z těchto voleb nejsou až tak jednoznačné. Dle

politiků vyžadují podrobnější analýzu, abychom je mohli objektivně interpretovat. Ač se v důsledku ekonomické krize a válečného

konfliktu na Ukrajině očekávalo posílení opozičních stran, není tomu tak. Výraznou podporu ztrácí sociální demokraté i na lokální úrov-

ni. Letošní komunální volby nemají jasně vítěze, ale ani poraženého.

Pokračování na str. 2

Pěvecká soutěž AMARO STAR zná své vítěze

Amaro Star je brněnská soutěž pro začínající zpěváky a zpěvačky. Letos už je to šest let, co se tato soutěž poprvé uskutečnila, a to za finanční podpory statutárního města Brna. Soutěž pořádá nahrávací studio Amaro Records, které funguje pod neziskovou organizací IQ Roma Servis. Výherci třech vítězných míst získali možnost si zdarma natočit vlastní nahrávku profesionální kvality ve studiu Amaro Records pod vedením zkušených profesionálů. Více se dočtete v rozhovoru s Petrou Borovičkovou, koordinátorkou kulturních aktivit Amaro Records.

Ahoj, Petro, mohla bys nám říct, kolikátý ročník pěvecké soutěže Amaro Star měla?

Ahoj, Veroniko. Letos proběhl už 6. ročník soutěže.

Kolik zpěváků se do soutěže přihlásilo a z jakých měst?

Letos byla většina zpěváků z jihomoravského kraje a Brna, měli jsme ale také jednu soutěžící ve finále z Mělníka a přihlášení byli také

Pokračování na str. 4

TZ: Centrum Romů a Sintů v Praze rozšiřuje svou nabídku výstav

Dne 6. 10. 2022 proběhla vernisáž nové výstavy Muzea romské kultury s názvem „...lepší architektura i život.“ Výstava se věnuje příběhu funkcionalistické vily ve Velvarské ulici č. 1 v Praze-Dejvicích, kde je budována další pobočka muzea. Výstavu je možné navštívit v nedaleké Národní technické knihovně.

Muzeum romské kultury dlouhodobě usilovalo o rozšíření svých aktivit na území Prahy tak, aby i zde bylo možné prezentovat a navazovat na mnohaletou odbornou a kulturní činnost muzea v Brně. S touto myšlenkou vznikl projekt Centrum Romů a Sintů v Praze (dále jen CRSP). Ten je realizován od roku 2020, doposud však nemá své konkrétní sídlo. V roce 2019 dostalo Muzeum romské kultury do správy objekt, v jehož prostorách má sídlo CRSP vzniknout. Jedná se o funkcionalistickou vilu na Velvarské ulici v Praze-Dejvicích.

Právě tomuto rodinnému domu, jeho historii, architekturu a plánech do budoucna je věnována panelová výstava s názvem „...lepší architektura i život. Minulost a budoucnost vily na Velvarské“. Autorkou výstavy je historička Muzea romské kultury Petra Svobodová. „Vila ve Velvarské ulici je velmi zajímavým objektem. Pro textilního podnikatele židovského původu Ing. Lea Františka Perutze ji vyprojektovala ve 30. letech 20. století dvojice architektů Ernst Mühelstein a Victor Fürth. Funkcionalistická vila nebyla v posledních letech trvale obývaná, ale často sloužila jako filmové kulisy. Její další využití pro Centrum Romů a Sintů v Praze z ní učiní prostor pro komunitní setkávání, vzdělávací programy, kulturní vystoupení i prezentaci výstavních projektů včetně tématu romského holokaustu,“ říká o vile Petra Svobodová.

Vernisáž výstavy s komentovanou prohlídkou vily a hudebním programem se uskutečnila 6. 10. 2022.

Výstava bude ve foyer Národní technické knihovny k vidění do 30. 11. 2022 na adrese Technická 2710/6, 160 80 Praha 6.

Karolína Spielmannová, Muzeum romské kultury

OHLAS ČTENÁŘE

Dobrý den!

Pobouřil mě článek Ireny Eliášové Vztah majority k Romům v letošním 9. čísle vašeho časopisu. Víím, že vztah majority k Romům je hrozný. Ale proč autorka zesměšňuje prezidenta, který statečně vede svůj hrdinský národ v boji proti Hitlerovi v Kremlu, otírá se o pomoc, kterou poskytujeme ukrajinským uprchlíkům – to je snad trochu moc. Víím, že tento názor je bohužel mezi Romy dnes dost rozšířen, ale otisknout takovýto text, bez jakéhokoli komentáře ze strany redakce, to nechápu.

Bylo by třeba se zamyslet, proč se podařilo doslova statisíce uprchlíků ubytovat v soukromých bytech a proč s ubytováním nesrovnatelně menšího počtu ukrajinských Romů je problém. To ubytování poskytli dobří lidé. A dobří lidé asi nebudou rasisti. Ten důvod je stejný, proč je pro naše Romy, a bohužel i pro Romy naprosto integrované, tak hrozný problém pronajmout si byt. Prostě proto, že pravděpodobnost, že soužití s nimi bude problematické, je násobně vyšší.

Bohužel Česká republika třicet let svobody na poli integrace Romů promarnila. Nenašel se jediný politik, který by měl odvahu toto téma zvednout. Vše je nastaveno špatně. Návod je jednoduchý – bydlení, zaměstnání, řešení exekucí a to nejdůležitější – vzdělání. Ale nepohneme s tím, dokud si majorita neuvědomí, že integrace romské menšiny je jeden z nejdůležitějších dlouhodobých úkolů České republiky. A dokud si také Romové neuvědomí, že ten úkol je společný. A že některé věci jsou prostě nepřijatelné – jako když třeba jedna romská rodina terorizuje hlukem a nepořádkem celý panelák. Nebo když se hloučky práceschopných Romů vesele baví na ulici v době, kdy ostatní jsou v práci.

Petr Bořkovec

Kladno

Přesilové hry v politice mohou upozadit veřejný zájem občanů

Dokončení ze str. 1

Vládnoucí koalice, která se potýká posledních šest měsíců s důsledky ruské agrese na Ukrajině i se svými vlastními problémy, udržela důležité pozice v Praze i v Brně. Opoziční hnutí ANO Andreje Babiše zase ve většině krajských měst výrazně posílilo, ztratilo pouze v Brně, kde se dlouhodobě potýká s důsledky korupční kauzy Stoka.

ANO posílilo v Karlových Varech, kde získalo o 11 procentních bodů více než v předešlých volbách, ještě výraznější nárůst volebního výsledku hnutí Andreje Babiše znamenalo ve Zlíně, kde si polepsilo o 13 procentních bodů. Oproti roku 2018 získalo ANO výraznější nárůst ještě v Ústí nad Labem (+8), Jihlavě (+6), Liberci (+5), Olomouci (+5) a v Plzni (+5). Nejen ANO si ovšem polepsilo, v Českých Budějovicích se zřejmě naplno propala oblíbenost jihočeského hejtmana Martina Kuby z ODS. Největší vládní strana před čtyřmi lety v jihočeském městě získala 14 procent hlasů, letos to bylo 29 procent a Martin Kuba poskočil díky křížkům voličů z osmého na první místo kandidátky.

Vyjednávání o povolebních koalicích již započala po celé republice, tradičně nejsledovanější bude Praha, která je přirozeně silně propojená s celostátní politikou. Nicméně první překvapení přišlo ze západu Čech, v Plzni se totiž strany ANO,

Nový senátor, herec Tomáš Töpfer ve filmové roli Františka Kriegela
foto: Mafra

STAN a Piráti dohodli ihned po ohlášení výsledků voleb na koalici. To mimo jiné znamená, že poprvé od roku 1990 nezasedne ve vedení města zástupce ODS. Občanští demokraté přitom i tentokrát volby vyhráli, konkrétně v koalici s TOP 09 a KDU-ČSL se získalo 27,7 procenta hlasů.

Ekonomické i jiné společenské události by měly být základem pro jakéhokoli zájemce o aktivní politiku. Dnes jsme ale spíše svědky stavu, kdy se mění politická mapa. Tradiční demokratické subjekty ztrácejí přízeň či důvěru občanů. Naopak posilují antisystémové, populisticko-extrémistické subjekty, jež dokáží probíhající krize proměnit ve volební úspěch. To vše na úkor lidských emocí, falešných zpráv a roz-

sévání strachu. Přiznám se, že jsem zcela přesvědčen, zda tzv. koalice proti Babišovi jsou tím správným a jediným možným řešením. Politika je služba lidu sledující veřejný zájem všech. Není už zcela jasné, zda tyto tzv. přesilovky nemohou být v konečném důsledku jen osobním zájmem konkrétních politiků či uskupení. Vrátime-li se pár let nazpět, nebyla na základě odlišnosti politického programu podobná spolupráce možná! Zatím jde jen o otázku, které si jako voliči můžeme klást. Naším veřejným zástupcům by však mělo jít předně o zvýšení kultury i morálky v politice. Ta je nyní na samém dně.

Doufejme tedy v lepší každodenní život občanů v našich městech.

Tomáš Ščuka

Dezinformátor musí zaplatit za lži o střelbě ve škole odškodné 24 miliard korun

Americký dezinformátor Alex Jones musí zaplatit nejméně 965 milionů dolarů (asi 24 miliard korun) pozůstalým po obětech masové střelby na základní škole v americkém státě Connecticut v roce 2012, rozhodl ve čtvrtek soud. Jones nepravdivě tvrdil, že oběti střelby byli herci, kteří tragédii zinscenovali, píše agentura Reuters.

Při střelbě na základní škole Sandy Hook dvacetiletý Adam Lanza zabil 20 dětí a šest dospělých. Jones po útoku na školu prostřednictvím svých mediálních kanálů vytrvale přizíval konspirační teorii, že střelba s 26 oběťmi byla zinscovaná ve snaze regulovat držení zbraní a že rodiče zabitých dětí jsou „krizoví herci“.

Rodiny deseti obětí jej později žalovaly za pomluvu a soudy ve dvou amerických státech loni rozhodly, že Jones ve věci nese právní odpovědnost. To připravilo půdu pro sérii procesů. Soudní porota v Texasu už v srpnu rozhodla, že Jones má zaplatit 49,3 milionu USD

Alex Jones

foto: Jaredlholt, Wikimedia Commons

(asi 1,25 miliardy korun).

Porota ve středu také uvedla, že Jones kromě téměř miliardového odškodného uhradí i výdaje za právní zastoupení žalující strany, o jejichž výši bude rozhodnuto v listopadu.

Jones je vlastníkem webové stránky Infowars, která sdílí konspirační teorie. Během živého přenosu, když soudce četl verdikt, se

Jones dušoval, že se proti rozsudku odvolá a řekl, že status bankrotu Infowars prozatím ochrání.

Aadvokáti rodin osmi obětí střelby v Sandy Hook při závěrečných řečech minulý týden uvedli, že Jones na lžích o střelbě roky vydělával díky zvýšené návštěvnosti Infowars i vyšším ziskům z prodeje různých produktů na webové stránce.

ČTK

Tři stovky mladých lidí v Ostravě demonstrovaly za důstojné bydlení. Byli mezi nimi i Romové z Hrušova

Přibližně tři stovky převážně mladých lidí v Ostravě demonstrovaly za důstojné bydlení a dostupné energie. Protestní akce byla součástí programu klimakempu hnutí Limity jsme my!

Skupina prošla za provolávání hesel a zvuku bubnu centrem města. Pochod pak skončil v Parku československých letců před společností Heimstaden, jejíž fungování účastníci kritizovali. Na akci vystoupilo i několik romských obyvatel finských domků, které v ostravské části Hrušov vlastní největší soukromý poskytovatel nájemního bydlení v Česku Heimstaden.

Švédská firma Heimstaden vlastní v Česku od roku 2020 více než 42.500 bytů, hlavně bývalé hornické byty po OKD v Moravskoslezském kraji. Firma chce část nemovitostí prodat. S některými nájemníky už jedná. U části dalších ale tyto kroky vyvolaly obavy o střechu nad hlavou.

„Bydlím v domku od roku 2002. Do úprav, aby se tam dalo žít, jsem investovala všechny své úspory. Téměř půl milionu korun. Nyní nemám peníze na to, abych si domek koupila. Někteří sousedé už dostali nabídku. Zaplatit mají přes milion korun. Nevím, co bude dál,“ řekla novinářům nájemnice v důchodovém věku.

Mluvíci společnosti Heimstaden Kateřina Piechowicz ČTK řekla, že domky jsou ve špatném technickém stavu. I proto plánuje firma jejich prodej.

„Nikdo ale rozhodně nedostal výpověď z nájmu. Nic nechceme demolovat. Jen domy, které jsou prázdné,“ uvedla. Dodala, že nájemníkům domy nabídli k prodeji a někteří mají zájem. Připustila ale, že existuje skupina, která má obavy z toho, že si odkup nebude moci dovolit. „Budeme jednat se všemi.

To byl zatím jen první krok. Cena je nižší než tržní a jsme připraveni ji ještě snížit. Nikoho nebudeme vyhazovat. Vznikla zbytečná panika,“ uvedla.

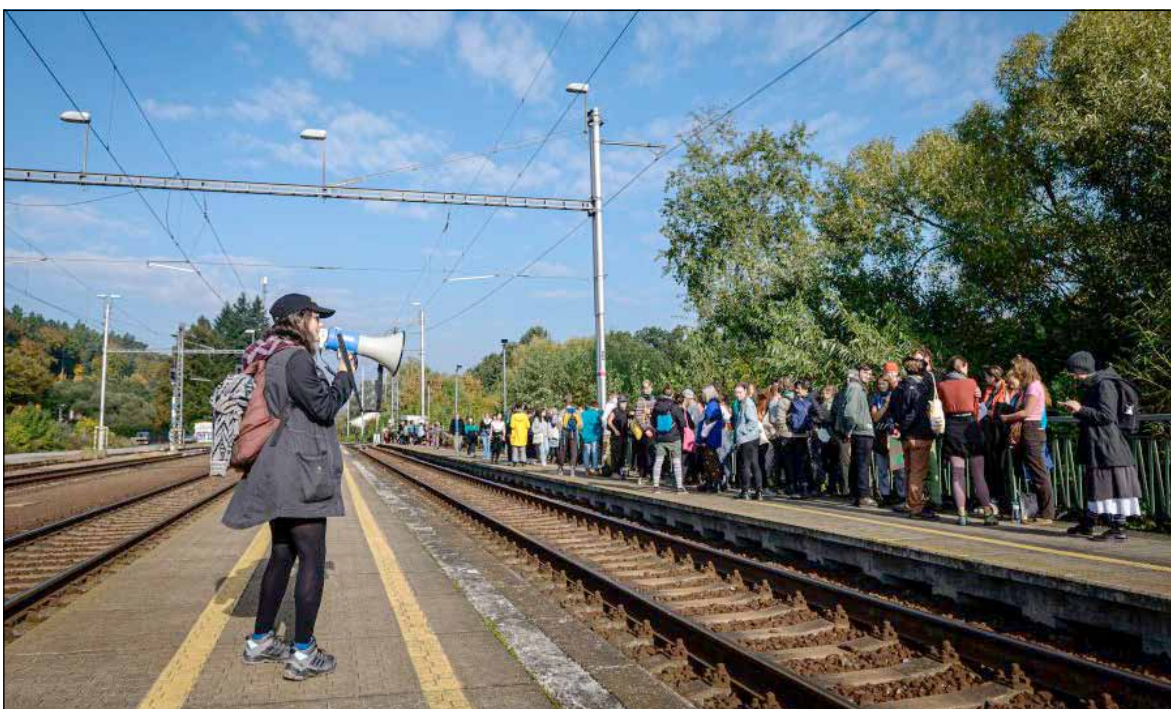
„Po technické revizi finských domků bohužel vyplývá, že je stejně jako řadu dalších v našem portfoliu nelze další desítky let provozovat bez zásadnějšího zásahu,“ uvedl už dříve generální ředitel české pobočky Heimstadenu Jan Rafaj. Předchozí vlastníci se podle něj technickým stavem domů desítky let nezabývali, proto tam byly i nižší nájem.

„V lokalitách, kde je naše portfolio sjednocené, dáváme přednost ponechání si nemovitostí a násled-

né demolici a nové výstavbě moderních nízkoenergetických domů, které budeme opět moci nabídnout stávajícím nájemníkům k nájmu. Jsou však lokality, kde vlastníme jen část stavby nebo několik domů. Tam jsme se rozhodli pro prodej,“ řekl Rafaj.

Heimstaden chce podle něj domky primárně nabídnout současným nájemníkům, přičemž jim nabízí nižší než současnou tržní cenu. „Již jsme učinili první nabídky a zjišťujeme zájem. Diskutujeme i o možné revizi ceny s ohledem na zcela jiné podmínky a zhoršenou dostupnost úvěrů, hypoték, než když jsme celou akci spouštěli,“ uvedl ředitel.

ČTK

KOMENTÁŘ

Účast Romů v komunálních volbách

TOMÁŠ ŠČUKA

Máme za sebou další volby do zastupitelstev měst a obcí. Volili jsme si také zástupce do horní komory Parlamentu České republiky. V důsledku probíhající krize, ekonomické i válečné, byly kampaně jednotlivých stran a kandidátů dost vyostřené. V televizních debatách docházelo k osobním útokům, které mnohdy nijak nesouvisely s dělbou politiky jako takové. Co se týče volební účasti, nebyla nijak zvlášť vyšší než ve volbách předešlých, ač se to očekávalo. Průzkumy veřejného mínění poukazují na ztrátu důvěry v politiky i pokles kultury politické reprezentace. Sázelo se na klíčová témata jako jsou rostoucí inflace nebo extrémní zdražování energií a potravin. V těžkých dobách je získání přízné voličů obtížnější.

Kladně hodnotím politický zájem běžných občanů. Letos kandidovala řada nových subjektů zastupujících občanskou společnost, patřili mezi ně i Romové. Zpravodajský server Romea.cz našel mezi kandidáty minimálně 215 Romů a Romek. Podle odhadů jich však mohlo být až 300. Do Senátu kandidoval jediný Rom, Štěpán Kavúr za ČSSD na Praze 10. Podle zjištění zpravodajského serveru Romea.cz uspělo v letošních komunálních volbách minimálně 13 romských kandidátů. Dobrou zprávou je, že se 13 romských kandidátů dostalo do zastupitelstev. Dle dostupných informací naopak neuspěli někteří známí Romové. Například v Kolíně se do zastupitelstva nedostal Cyril Koky, když zde Piráti získali pouhé 2,14 procenta hlasů. Koky získal 217 hlasů. Jeho jmenovec, Cyril Koky z Frýdku-Místku, kandidující také za Piráty, se do zastupitelstva rovněž nedostal. Piráti ve Frýdku-Místku získali 4,96 procenta a do zastupitelstva se o pár hlasů nedostali. Na Praze 9 se za Piráty nedostala do zastupitelstva Claudie Laburdová. Piráti zde získali čtyři zastupitele, ale Laburdová se získáním 1685 hlasů kandidovala až ze 17. místa a na křeslo zastupitelky nedosáhla. Ve Slezské Ostravě neuspěl Jaroslav Horváth, který získal na 10. místě kandidátky Společně pro Slezskou Ostravu 332 hlasů. Volební neúspěch zaznamenala také nově založená politická strana Roma Luma. Ta postavila kandidátky ve více městech České republiky, neuspěl však jediný kandidát. Zklamání nastalo v Trmicích, po osmi letech v zastupitelstvu končí místní Romové, kteří kandidovali pod značkou PRO! Trmice. Letos získali 5,36 procent, a to na získání mandátů nestačilo. V zastupitelstvu končí Martin Bajger a jeho otec Ján. Trmické Romy volilo pouze 40 voličů. Vítězem se stalo hnutí STAN v čele se současnou starostkou Janou Oubrechtovou.

Převažují možná neúspěchy našich kandidátů, ale je třeba vnímat všechny okolnosti. Ve větších městech a ze zadních míst kandidátek se do zastupitelstva velmi těžko dostává komukoliv. Tendenci růstu zájmu v naší komunitě o reálnou politiku však vnímám za skvělý signál. Jistě je třeba odlišit i v naší komunitě schopné kandidáty, splňující předpoklady pro tuto práci, od těch, kteří prostřednictvím sociálních sítí předvádějí agresivní, neslušné a místy až velmi nedůstojné vystupování, které by Romům s ohledem na jejich společenské postavení ještě více uškodilo!

Nepochybně je tedy důležité vnímat vždy celý kontext a rozhodovat se ve volbách podle svého nejlepšího vědomí i svědomí.

Pěvecká soutěž AMARO STAR zná své vítěze

Dokončení ze str. 1

z Prahy a jiných českých měst. V minulosti jsme měli soutěžící z celé ČR, Slovenska a také soutěž přitahovala cizince žijící na území ČR.

Kdo zasedl v odborné porotě?

Iveta Holasová, zpěvačka a zakladatelka Soukromé školy populárního zpěvu v Brně, Gejza Horváth – netřeba asi více popisovat tuto naši významnou romskou osobnost :), a Michal Kopřiva, hlavní zvukař ve studiu Amaro Records.

Jaké věkové ohraničení bylo pro soutěžící?

Letos to bylo 14 a více let.

Jak soutěž probíhala, kolik měla kol a kategorií?

Kategorie je vždy jen jedna. Soutěž probíhá tak, že se nám s nahrávkou přihlásí soutěžící. Z nahrávek vybereme finálovou desítku a ta pak soutěží naživo ve finále. Letos jsme měli čtyři vyherce.

Jaké písně si samotní zpěváci a zpěvačky vybírali?

Různé – byl tam metal, 90. léta, disco, blues, rom pop, americký pop, písničkářství, vlastně skoro vše, na co si vzpomeneš.

Kdo se probojoval do finále a kdo se stal vítězem soutěže Amaro Star?

Do finále se probojovalo celkem 10 zpěvaček. Opravdu finále bylo velmi různorodé, co do žánru. Výkony byly hodně vyrovnané. V soutěži se objevily romské i neromské zpěvačky, bylo krásné pozorovat, jak se navzájem podporují a oceňují práci

vě to, co dělá jejich výkon výjimečným. Většina byla z Brna a okolí, krom Petry Demeterové, která přijela z Mělníka. Věk byl od 14 let do..., no, to se u žen neříká, ale prostě dospělých zralých žen, maminek od rodiny. Vítězkami soutěže se staly: Klára Hemplová – 1. místo, Lucie Kuchtíčková – 2. místo, Petra Demeterová – 3. místo.

Jaké ceny čekaly na vítězky Amaro Star?

Jelikož pořádáme soutěž pod hlavičkou Amaro Records, tak těmi cenami jsou hodiny ve studiu a práce na vlastních nahrávkách. Pořád sdílíme tu ideu, že je potřeba hudbu i uchovávat, protože jeden záblesk v rámci soutěže často nestačí.

Žádná soutěž se neobejde bez sponzorů a podpory. Kdo všechno se na spolupráci podílel a kdo ji podpořil?

Nás podpořilo statutární město Brno. Sponzory bohužel nemáme, ale rádi bychom měli. Takže pokud by nás někdo ze čtenářů rád podpořil, ozvěte se mi.

Petro, vzpomeneš si na začátky své práce v Amaro Star? Kdo všechno z různých ročníků soutěže se stal vítězem? A sledujete jejich příběh, jak se jim nyní daří ve zpěvu? Jak se posunuli?

Zrovna letos jsem dělala takový přehled, kdo všechno se zúčastnil. V roce 2018 například vyhráli Romstar Vyškov – Damian a Kája Janečkovi. Natočili si tady u nás legendární píseň Kde si včera bol. Dále třeba Júlia Kozáková, která se věnuje tradiční romské hudbě a různým fusion s jazzovou hudbou a debutovala

s projektem Manuša. Také neromští zpěváci jako Ivo Blahunek a Sandra Vončinová – obrovští talenti, kteří mají dnes svou kapelu a našláplou kariéru. A samozřejmě další.

Existuje v České republice nějaká další pěvecká soutěž, která otevírá dveře všem talentovaným začínajícím zpěvákům? Nebo je jich málo?

Jasně, existuje jich spousta. Naše je unikátní tím, že spojuje Romy, neromy, ale jak jsem psala výše

i cizince, přitahuje zkrátka zpěvačky z různých kulturních kontextů. Mimo sdílení lásky ke zpěvu a celkově k muzice přitahuje lidi, co mají rádi různorodost a podporují naši myšlenku sounáležitosti a mezikulturního sdílení.

Jaké další programy s vaší organizací chystáte pro příští rok? Kam nás pozvete?

Chystáme toho spoustu – koncerty, workshopy, divadelní nebo scénická představení, vše s akcentem

na romskou kulturu a na propojení světa Romů a neromů.

A co bys řekla na závěr, máš nějaký vzkaz pro talentované zpěváky, kteří se třeba stydí přihlásit do pěveckých soutěží?

Jasně! Ať se nebojí a prostě to jdou zkusit – třeba k nám do Amaro Star. Když už nic, tak je to velká zkušenost a myslím, že atmosféra je opravdu podporující a moc příjemná.

rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: archiv Petry Borovičkové

Ohlédnutí za uplynulým ročníkem taneční soutěže Amen Khelas – Všichni tančí 2022

Již potřinácté pořádalo Erko Jihlava – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež při Oblastní charitě Jihlava, oblíbenou a tradiční taneční soutěž Amen Khelas – Všichni tančí. Poté, co byla akce už dvakrát zrušena z důvodu koronavirové krize, zúčastnilo se letos celkem 62 tanečníků ve věku od 6 do 26 let z různých měst a zařízení.

Jihlavský Dům kultury a odborů opět ožil nejen tancem, ale i přátelskou atmosférou, která celé odpoledne v DKO panovala. Mnoho diváků se těšilo, až budou moci opět podpořit tanečníky nejen z Vysočiny. Sál byl plně zaplněn. Přišlo více jak 500 diváků.

Do poroty přijali naše pozvání ředitelka Oblastní charity Jihlava Ing. Hana Fexová, člen Rady města Jihlavy pro oblast školství, kultury a tělovýchovy a pro oblast sociálních věcí Bc. Daniel Škarka, za oddělení Náhradní rodinné péče Bc. Dana Živnůstková, trenérka z tanečního spolku Hotch Potch Veronika Bílková a Ondra Cina, bývalý účastník taneční soutěže Amen Khelas.

Dana Živnůstková, jedna z porotkyň, na konci soutěže uvedla: „Jsem velmi potěšena, že jsem dnes mohla být součástí této soutěže a měla jsem možnost vidět klienty v jiném světle, než jak se s nimi setkávám běžně. Současně jsem ráda, že jsou služby, které podporují děti a mládež v jejich talentu.“

Pětičlenná porota vybírala tanečníky ze dvou věkových skupin a z různých tanečních stylů – od romských, přes latinské až po mo-

derní. V mladší kategorii zvítězila taneční skupina s názvem Pirošky mladší z Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Drom Brno a ve starší kategorii bylo stejně úspěšné NZDM Drom Brno s taneční skupinou Pirošky starší. Tanečníci předvedli úžasný romský tanec a první místo si právem zasloužili.

Odměnou všem zúčastněným bylo profesionální vystoupení v podání taneční skupiny Street Busters Jihlava.

„Děkujeme těm, kteří tuto taneční soutěž finančně podpořili. Jsou to Kraj Vysočina a město Jihlava. Dále bychom chtěli poděkovat za trpělivost všem, kteří dětem a mládeži pomáhali a všem zařízením, která se taneční soutěže zúčastnila. Velké díky patří i spravedlivé porotě, celému realizačnímu týmu DKO, naší dlouholeté moderátorce Hele Dvořákové za úžasné moderování a všem dobrovolníkům, kteří nám pomáhali akci připravit,“ vyjádřila

svůj vděk Irena Miklášová, hlavní organizátorka taneční soutěže.

„Nyní, kdy už máme letošní ročník zdárně za sebou, přemýšlíme nad tím, co bychom mohli na příští rok zlepšit. Těší nás, že přichází klienti našeho nízkoprahového zařízení a domlouvají si termíny tanečních zkoušek. A jejich ambice jsou veliké, neboť příští rok se chtějí opět zúčastnit, a hlavně chtějí být ještě lepší,“ dodala závěrem Irena Miklášová.

Samotná soutěž minulý týden nebyla poslední tečkou projektu. Pořadatelé Amen Khelas nabízí ještě doplňující program v podobě výstavy fotografií letošního tanečního zápolení. Zároveň budou na výstavě k vidění i fotografie dokumentující činnost nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Erko Jihlava. Výstava fotografií proběhne v termínu od 2. do 28. listopadu v městské jihlavské knihovně. Vstup je zdarma. **Marek Mašát**

foto: archiv

Boj o lásku

Pokračování příběhu

Celé dny jsem se modlila a trávila čas tím, že jsem se připravovala na svůj první porod. Četla jsem si odborné časopisy a knížky, které mi půjčila kámoška ze třídy, ta je zase vzala od své maminky. Sledovala jsem filmy o porodu... Samotného porodu jsem se samozřejmě hrozně bála, nevěděla jsem, co to všechno obnáší a to, že jsem si přečetla nějaké informace, přece neznamenal, že jsem připravená. Ach jo, už jsem to chtěla mít všechno konečně za sebou. S mým klukem jsem se teď tak často nevidala, protože si našel práci v jedné místní fabrice a musel makat, abychom všichni tři mohli nějak finančně přežít. Pracoval i v noci, takže pak druhý den ráno dospával. Bydlení jsme zatím nenašli, a tak jsme se s rodiči domluvili, že dokud neporodím, budu bydlet ještě u nich. A jak se dítě narodí, budu muset z domu pryč. Večer jsem dostávala zamilované dopisy, ve kterých můj kluk psal, že ho to moc mrzí, jak daleko to zašlo, a že se na naše děťátko moc těší. Ze všech jeho dopisů byla cítit láska a chtěla jsem si je uchovat navždy. Vážila jsem si jeho lásky ke mně, bylo mi pokaždé do pláče a mísily se ve mně různé emoce, od lítosti až k hněvu. Musela jsem se ovládat, protože jsem nebyla v pokoji sama, spala jsem v pokoji, kde se mnou spali i další sourozenci. Jednou k nám o víkend na návštěvu přišla babička s dědečkem. Nevěděla jsem, co si o mě myslí, ale jejich nečekané chování mě překvapilo. Děda s důrazným hlasem a cigaretou v puse říkal: „Vidiš, máš, cos chtěla a teď jen čeká, co z toho malého vyroste.“ Babička zase: „Neboj, mačko, budeš silná.“ Jejich slova mě zahrála u srdíčka a cítila jsem se o trochu líp. Podpora ze strany rodiny by zvlášť v období těhotenství měla být na prvním místě. Bohužel, já jsem strádala. Konec, nařikání přece musí jednou skončit... Vzpomínka na můj porod ve mně vždy vyvolá slzy. Stalo se to odpoledne jednoho všedního dne. Dlouho

jsem váhala, jestli už je ten správný čas, ale ta příšerná bolest se nedala vydržet. Sourozenci byli v té době ve škole, tak jsem si musela rychle sbalit a poprosila mamku, ať mi zavolá sanitku, že budu asi rodit. Dlouho netrvalo a sanitka byla na místě. Dveře sanitky se zavřely a já zůstala napospas nemocničního personálu, který mě vzal na porodní sál v naší městské nemocnici. Můj porod nechci nějak dopodrobna popisovat, všechno, co se během těhotenství stalo, bylo pak zapomenuto, ale řeknu vám, že to byly nejdelší hodiny v mém životě. Plakala jsem štěstím i bolestí a při pohledu na mé křehké miminko mě zaplavil pocit štěstí. Narodila se mi dcera, dali jsme jí jméno Lili. Ještě v ten den za mnou přišli rodiče a taky plakali, stali se babičkou a dědečkem. Jejich návštěva mně samotné dodala odhodlání a odvalu. Ponořila jsem se do spánku vyčerpaná a s myšlenkami, co se bude dít...

Příští měsíce se odehrávaly v novém bytě. S pomocí mého otce jsme sehnali podnájem 1+1 a můj život mohl začít. Můj vlastní domov patřil jen nám třem. Postupem času jsme se zabydleli a malá rostla a těšila se zdraví. Poprvé jsem si připadala, že někam patřím. Přítel chodil zatím pořád do práce a já doma vařila a starala se o domácí práce. Musela jsem se naučit vařit, prát, žehlit, protože doma jsem nic z těchto prací pořádně nedělala, vždy jsem se vymlouvala, že jdu ven... Postupně se ke mně vraceli i sourozenci a vždy mi jejich návštěva udělala velkou radost.

Čas utíkal a nám do života přišlo další dítě, tentokrát to byl chlapeček, pojmenovali jsme ho Samuel. Při porodu se mu stala jedna věc, která mu asi i zůstane. Malý Samuel měl na hlavičce šrám, když se narodil, doktoři se omlouvali, ale že je jinak zdravý, že mu dělali různá vyšetření a vypadá to, že je na tom dobře. Byl to náš malý princ. V našem malém doupěti přibyl další člen. A nezbyl prostor navíc. Potře-

bovali jsme větší bydlení. Veškerý příjem přítele šel na domácnost a na děti. Výraz mého přítele po všech těch nočních směnách byl vyčerpaný a hledala jsem v jeho tváři, kde se vytratila ta radost v jeho očích. Rodina a práce v noci se na něm podepsaly. Já do práce nemohla, starala jsem se o dvě malé děti. A ani jsem netušila, kde bych tak mohla nastoupit. Litovala jsem, že jsem si nedodělala vzdělání a tak rychle otěhotněla. Chtěla jsem něco dokázat, ale láska mi zaplavila oči. A teď, když jsou děti, je vše jiné. Začala jsem pít jednu kávu za druhou a někdy, když děti spaly, jsem si u otevřeného okna zapálila několik cigaret. Ještě jsem kojila malého Samuela, ale potřebovala jsem nějaké rozptýlení, čekání na mého přítele, kdy přijde z noční, bylo nekonečné. Bylo mi něco přes 20 let. Probouzela se ve mně touha po svobodě a poznání nových lidí. Chtěla jsem zpátky do školy a najít si práci. Tam venku bylo tolik věcí, možností a příležitostí. Svoje touhy jsem musela kvůli rodinnému životu potlačovat. Připadala jsem si stará, nemoderní a pořád doma u plotny nebo u dětí. Co se týče výchovy, tak byla radost dívat se, jak děti rostou, každý den jsem děkovala Bohu za jejich zdraví. Můj vztah s přítelem začal být chladnější. Už jsme si tolik nepovídali jak na začátku. Náš vztah se podobal nějaké rutině. Vždy muselo být uvařeno, uklizeno, a když zrovna něco nebylo v pořádku, hádali jsme se. Nechtěla jsem, aby nás děti slyšely, když se zrovna v něčem neshodneme. To já byla ta, která dětem chystala věci do školy, připravovala svačiny, prala, vařila a starala se, aby vše bylo tak, jak má v rodině být. Možná jsem to brala až příliš vážně a postupem času jsem začala trpět silnými bolestmi hlavy, možná migréna. Bydleli jsme pořád v jednopokojovém bytě, kde na mě padala ponorková nemoc. Nedávala jsem prostor svým pocitům ani myšlenkám, aby se projevíly. Nenáviděla jsem, když na mě přítel zvy-

šil hlas kvůli blbosti. Napadlo mě, co kdyby mi chtěl ublížit, ale pak mě ta myšlenka přešla.

Snažila jsem se svůj rodinný život brát vážně. O víkendy jsme si společně vyšli na procházku do parku nebo někam na večeri a mezi mnou a přítelem opět přišla vášeň...Užívala jsem si ten pocit, že všechno dobře klapě, až do doby, kdy jsem zjistila, že jsem zase v tom... No, co vám mám povídat? Další dítě jsme určitě neplánovali, ale bohužel, stalo se. Abych pravdu řekla, šťastná jsem z toho nebyla, ale dítě jsem si nechala. Nevím, zda byl pro mě další porod bezpečný nebo naopak. Porod proběhl císařským řezem a vzpomínky na to mám ještě čerstvé. Byla to holčička, pojmenovali jsme ji Charlotta a byla rozkošná. Život šel dál, děti chodily do školy, já byla doma s malou Charlott. A zas denní kolotoč. Děti byly neúnavné a začínaly si vymýšlet a já jsem jim vše, oč žádaly, jako „správná matka“ vždy splnila. Neměla jsem čas na sebe, vše se točilo kolem mých dětí a muže. Děti v ničem nestrádaly, měly všechno a myslím si, že jsme je až příliš rozmazlovali...

Jednou někdo zaklepal na dveře a já před dveřmi uviděla tu starou vědmu, u které jsem tehdy byla, vzpomínáte? Co ta tu dělá? Pustila jsem ji dál, trochu si povzdechla a řekla mi, ať si k ní přisednu. Svýma očima na mě zírala, až mi běhal mráz po zádech. Podala mi ruce, pevně je držela a se zavřenýma očima řekla: „Teď poslouchej, podvážeš si vaječníky, kvůli dalším budoucím porodům. Přijde těžká doba, kdy se lidé mezi sebou budou navzájem nenávidět, podvádět a dělat všude zlo. Další dítě by byl pro tebe trest a tvé zdraví by se mohlo zhoršit. A nehoň se nikam do svatby, být provdaná z tebe udělá ještě zoufalejší ženu, než jsi.“ Zvedla se, trochu se usmála a rychle odešla. Ještě než odešla, položila mi hnědý papírový balíček na stůl a zavřela za sebou dveře. Už jsem ji pak nikdy neviděla. Když jsem balíček otevře-

la, našla jsem v něm medailonek nějaké ženy. Byl celkem pěkný, schovala jsem si ho.

To všechno se stalo... Uběhla nějaká doba, malá Charlott rostla, Samuel chodil do druhé třídy a ta naše prvorozená chodila na střední, ale bohužel s odporem. Během života jsme se stěhovali jen jednou, a to do dvoupokojového bytu, ideální to nebylo. Ale nějak jsme to museli zvládnout. Hypotéku na byt by nám stejně nedali, ale hledali jsme větší. Tak jak vědma tehdy říkala, můj přítel mě požádal o ruku, a já řekla ano. Myslela jsem si naivně, že svůj život díky naší svatbě nějak změním k lepšímu...ale bohužel, bylo to časem horší. Zbytečně jsem plýtvala svou energií, časem, penězi...Kvůli tomu, jak jsem nezvládala svou rodinu, jsem byla občas terčem posměchu své rodiny...Ale souhlasím s nimi, v některých případech jim dávám za pravdu.

V tomto příběhu se na konci budu vracet opět na začátek. Zjistila jsem, že nikdy nic není podle našich představ. Vždy jsem od mala snila, jak je dospělý život fajn oproti tomu být dítětem. Ale řekla bych, že nejen dospělí to mají těžké, ale i děti, které se potýkají s různými nástrahami v životě. Bojujeme za svůj život, za své rodiny, děti, zdraví, lásku, za lepší vztahy mezi sebou. Žádné období v životě není jednoduché a bezproblémové. Já i přes to, že nemám rodinu zrovna ideální, trpím nespavostí a migrénou, tak se každý den snažím najít rovnováhu a zůstat matkou a manželkou, jak je to jen v mých silách možné. A ne každý muž je chápavý a moudrý a touží porozumět tajemství žen. A ne každá žena hlasitě volá po tom, aby byla druhými respektovaná a přijímaná. Ano, chodím už do práce, vydělávám peníze, noční nesnáším, ale časem si snad zvyknu. Můj vnitřní hlas mi stále říká, že bych měla udělat nějakou změnu, věnovat se víc sobě, vážit si víc sama sebe a prožívat život plně a radostně. Stále se mám co učit.

Veronika Kačová

Avri kidlípen...

Ada berš samas mire romeha avri te kidel jekhe amare Romes, so hin igen mištes. Prindžaras les, hino ajso lačo manuš, hin leske štarvardeš berš, the sar avri phirda e zakladno škola, maj kezdindā te kerel bufi. Dži akaňik kerel phari bufi, sar šrubos. Jov naštudinelas, ale leskere čhavoren savoren hin bari škola. Hino podňikatelis, the keren bufi ke leste doš manuša. Ča bisterda pre varesoste, hoj bije škola našťik kerel baro politikos, nane čak e bufi pro svetos, ale hine the aver veci ko dži-vipen. Nane les sikhadipen. Nares-ta pes ňikhaj.

„Sar oda, hoj nachudľom o than? Savore Roma mange dine o han-gos...“ phučel mandar.

„Me nakamav te avel pre tute bibacht, ale bije škola tut našťik ňikhaj chudes...“

„Ale, prosinav tut, savore dine mange o hangi...“

„Odava hi, ale savoro džal pal o gadže pro urados...“

„Avka kampav preku te ačhel?“

„No, namušines, ker tuke e škola, maturita. The...“

„Joj, odava nabirinava, the so e bufi?“

„Me duminav, hoj dľalkovo, paťa

mange, odava džal!“

„No, me dikhava, the o čhavore mange pomožinena.“ Andro jakha leske svicinen o iskri.

Avka peske diňa e prihaška, the phenelas mange, hoj sar kerela e maturita, džala mek dureder. Me leske jilestar dav, nek avri kerel e škola. Me leske paťav, te džal leske savoro bachtaha!

Šaj phenav, hoj oda hin ča jekh Rom le buter Romendar, so kamel te kerel sa, kaj pes te resel, kaj kamel.

No me prindžarav avre Romen, napisinav ňisavo nav, duminav, hoj

len prindžarena, so keren savoro, kaj te aven „bare politika“, kaj len te šunen savore. Keren pestar igen godaver bare rajen, kana vakeren pal peste. Nane modo len te šunel, ajse hine džungale lavenca pro internetos, the peľinen pes maškar peste, atkozingeren pes, no phenav, hoj odava nane mištes. Jekh ajso „igen godaver“ Rom kamel te avel maškar o bare raja, ale oda šoha nanela! Jov igen chochavel, the nadživel avka, sar pes kampel, pro čhavore napoťinel o alimenti, pherdo love kamel le Romenge, the jov kamel te avel baro raj! „Me džanav fe-

der te vakerel o argumenti sar o gadže, pre mande ňiko nane!“ Avka jov vakerel pre peste, ajse manuša hine pro čhandľipen. Jov pes igen ašarel... imar pal leste napisinava.

Hine maškar amende tiž ajse Roma, so len hin bare školi, ale jon andre politika nakamen te kerel. Me bi kamľomas, te uľahas maškar o bare raja jekh amaro Rom. Ale the te uľahas, o gadže bi les namukhenas, kaj te kerel ajse veci, kaj hine o LOVE. Odava peske keren ča jon, šoha Romes namukhena, kaj te kerel bare veci...

Irena Eliášová

O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy. www.romove.cz

Mariben vaš o kamiben

Dujto koter
Cale dīvesa man modfīnavas the richtinavas man pre miro peršo ločhiben. Ginavas godāver časopisi the knižki, save mange požičindās miri kamaratka khatar trjeda, joj len lilās khatar peskri daj. Dikhavas pro filmi pal o ločhiben... Ločhibnastar man, sar te na, but daravas, nadžanavas, so sar, the kada, hoj pregindom varesave informaciji, naznameñinlas, hoj som kisitimen. Jaj, kamavas imar, hoj oda te avel savoro pal mande. Mire piraneha man imar akanak but nadikhavas, vašoda hoj peske rakhlas bufi andre jekh fabrika andro foros, the mušinelas te kerel bufi, te kerel love pr’amaro dživipen. Kerlas bufi he raťi the dujto dīves tosara dosovelas. Kher mek naarakhlām, ta pes la dāha le dadeha dovakerdām, hoj pokaľ naporodzinava, ta bešava ke lende. The sar pes o čhavoro uľola, mušinava avri khatar kher. Raťi chudavas vasteha pisimen zakamade ľila, andre save miro pirano pisinelas, sar leske ehin pharo, sar oda kavka phares dopeľas, the hoj pes pr’amaro čhavoro but radi-saľol. Khatar savore leskre ľila džalas te čujinel kamiben, the me len mange kamavas te garuvel. Likeravas leskro kamiben, savo mange delas, furt rovavas the ehas andre mande pharipen the cholĭ. Mušinavas man te ľikerel, vašoda hoj andre cimra nasomas korkori, so-vavas andre cimra, kaj manca sovenas mek aver phrala pheňa. Jekhvar andro kurko k’amende avľas e baba le papuha. Nadžanavas, so peske pal mande mišľinen, ale lengre lava man prekvapinde. O papus bare hangoha, cigareta-ha andro muj phendās: „Dikhes, ehin tut, so kamehas, the akana ča te užarel, so ole ciknestar avri barola.“ E baba hinke phenelas: „Ma dara, mačko, aveha zoraľi.“ Lengre lava man denas keraďipen andro jilo the ehas mange čeporo feder. Šegetipen khatar familija, sar san phari, mušinel te avel pro peršo than. Zijand man but nahas. Agor, te phenel phare lava mušinel jekhvar te preačuvel...
Leperibena pre miro ločhiben andre mande den apsa. Ačhilas pes oda jekhvar andro dīves. But užaravas, čĩ ehin lačho časos, aľe e pha-

ri dukh imar nadžalas avri te ľikerel. O phrala pheňa ehas andro koda časos andre škola, ta mušindom te phenel la dake, kaj mange te vičinel sanitka, hoj džava te rodzinel. Naužaravas dulones, the e sanitka avľas pro than. O vudar khatar sanitka pes phandľas andre, the me ačhilom korkori le doktorenca, save man ľidžanas andre porodno špitaľa andr’amaro foros. Pal miro ločhiben nakamav but te vakerel, savoro, so pes andro ločhiben ačhilas, ehas paľis pobisterdo, aľe phenav tumenge, hoj oda ehas kole najbareder ori andro miro dživipen. Rovavas bachtaha the dukhaha, the sar dikhľom miro cikno čhavoro, avľas pre mande bari bacht. Uľiľas mange čhajori, diňam la o nav Lili. Mek koda dīves pal mande avľas e daj le dadeha the tiž rovenas, ačhile pes babake the papuske. Lengri naštĭva man diňa zor the tromadipen. Zasufom zuňimen, le gondolišagoha, so avela...
Aver čhona ehas andro nevo kher. Šegetipnaha, savo man diňas miro dad, amenge rakhľam kher 1+1, the miro dživipen šaj avľas. O kher ehas ča amaro. Paľis amen zabešľam the e cikňi barolas the ehas sasťi. Peršes man čujinavas, hoj man varekaj ehin than. O pirano phirlas mek furt andre bufi, the me khere tavavas the likeravas o buťa andro kher. Mušinavas man te sikhľol te tavel, te rajbinel, te biľinel, vašoda hoj khere kale buta but nakeravas, furt man avri visa-ravas, hoj džav avri...Paľis paš mande avenas pale mire phrala, pheňa the man ehas bari radošťa, sar avenas.
O berša denašenas the amenge andro dživipen avľas aver čhavoro, akanakes oda ehas muršoro, diňam leske o nav Samuel. Sar rodzinavas, ta pes ačhilas jekh veca, savi leske imar ačhilas. Le ciknoreske Samueliske ehas pro šero pečatka, sar pes uľolas, o doktora pes premangenas, aľe hoj hino sasto, hoj leske kerde pherdo višetřeňi, the džal te dičhol, hoj ehin upre lačhes. Ehas oda amaro cikno princos. Andre amaro cikno kher avľas aver dženo. The nahas than pro aver. Kampolas amenge bareder kher. Savore love džanas pro dživipen the pro čhave. Muj mire piraneskro

ehas pharo, the me rodavas andro leskro muj, kaj pes našadas e radošťa andre leskre jakha. E familija the e buťi andro rat pre leste džanas te dičhol. Me andre buťi naštĭ, likeravas avri duj cikne čhavoren. The aňi nadžanavas, kaj bi šaj geľomas. Bajinavas, hoj mange nadokerďom e škola, the kavka sig ačhilom phari. Kamavas vareso te sikhľol, aľe o kamiben mange zaphandľas o jakha. The akana, sar hine o čhave, ehin sa aver. Chudľom te pijel jekh kava pal aver, the varekana mange labardom vajkeci cigaretľi andre phuterďi blaka. Mek davas čuči le ciknes Samuel, aľe kampolas mange varesar te prevísarel e goďi, the užaripen pre miro pirano, kana avela khatar bufi, pes nadžalas avri te ľikerel. Ehas mange vareso pal biš berš. Phundravelas pes andre mande kamľaripen pal e sloboda the pal o prindžaripen neven manušen. Kamasavas pale andre škola, the te rakhel peske bufi. Odoj avri ehas savore veci, možnosťa the thana. Mire sune mušinavas te garuvel vaš e familija. Dičhuvavas mange phuri, namoderno the furt khere paš e plotna lebo paš o čhave. So šaj phenav pal o ľikeriben, ta ehas radosťa te dikhel, sar o čhavore baron, sako dīves paľikeravas le Devleske vaš lengro sasťipen. Miro ľikeriben mire piraneha ehas varesar šilalo. Imar peske ajci navakerahas sar akor. Amaro ľikeriben ehas sar varesavi bufi. Furt mušinelas te avel chaben, pratimen kher, the te varekana nahas kavka, sar majinelas, ta pes halasinahas. Nakamasavas, hoj o čhave te šunen, sar pre peste keras vika. Oda me somas, ko le čhavage kerlas o veci andre škola, kerlas o svačĩni, rajbinelas, tavelas, likerelas kavka savoro, so andre familija majinel te avel. Možno oda lavas but čačes, the paľis man dukhalas fest o šero, možno migrena. Bešahas furt andre jekh cimra, kaj pre mande perlas pharipen. Našunavas mire šunde aňi mire gondolišaga, hoj pes te keren. Nanavidzinavas, sar pre mande miro pirano vazdelas o hangos vaš o diliňipena. Avľas mange pre goďi, čĩ bi man vareso kamelas te kerel, aľe paľis mange koda gondolišagos geľas het.

Starinavas man pal miro dživipen, lavas les čačes. Andro kurko peske jekhetane geľam avri andro parkos, abo varekaj raťi te chal, the maškar mande the miro pirano avľas pale kamiben... Predživavas mange kale šunde, hoj ehin savoro mištes, džĩ kana peľľom pre kada, hoj som hinke phari...No, so tumenge majinav te phenel? Aver čhavores napľañinahas, aľe bizo pes ačhilas. Te phenav čačipen, but bachtali olestar nasomas, aľe le čhavores mange mukhľom. Nadžanav, čĩ perdal mande ehas o ločhiben lačho abo na. O ločhiben avľas sar cisarka, the leperibena man ehin pre kada mek žuže. Ehas oda čhajori, diňam lake o nav Charlotta the ehas šukarori. O dživipen džalas avka sar furt, o čhavore phirenas andre škola, me khere la cikňa Charlottaha. The sako dīves koda rovnako kolotoč. O čhavore nahas zuňimen the chudenas peske te dothovel, the me lenge savoro, so phenenas, diňom, sar „lačhi daj“. Nahas man časos pre peste, savoro pes točinelas ča maškar mire čhave the rom. Le čhavoren savorestar ehas, the mišľinav, hoj pre lende samas but kamarija...
Jekhvar vareko drukindas pro vudar the me paš o vudar dikhľom la phura džanľa, ke savi somas akor, leperen? So joj adaj kerel? Mukhľom la andre, phendās mange, hoj mange paš late te bešav. Peskre jakhenca pre mande dikhelas, kavka, hoj pre mande džalas šil. Podiňas mange o vast, zorales les chudľas the zaphandle jakhenca phendās: „Akana šun, zaphandeha tuke o vaječňiki, vaš o aver ločhibena. Avela phare berša, kana pes o manuša maškar peste nanavidzinena, pokerna, chochavena the kerna všadzi bengipen. Aver čhavoro bi avelas perdal tute trestos, the tiro sasťipen bi avelas goreder. The ma sidar ņikhaj andro bijav, te avel veraduňi tutar mek kerla buter somorutna džuvľa, sar sal akanak.“ Ušťiľas, čeporo asandiľas the sig odgeľas. Mek sar odgeľas, thoďas pro skamind kalo papiris, the zaphandľas pal peste o vudar. Paľis la ņigda nadikhľom. Sar phundraďom o papiris, rakhľom andre leste lancos varesa-

va džuvľaha. Ehas calkom šukar, ta les mange mukhľom.
Kada savoro pes ačhilas... Denašľe vajkeci berša, e cikňi Charlott barolas, o Samuel phirlas andre dujto trjeda the kola peršo čhajori imar phirlas pre sredno škola, aľe bizo nakamelas te phirel. Maškar miro dživipen chudľam te bešel andro aver kher, kaj ehas duj cimra, lačhes oda but nahas. Aľe varesar oda mušindām avri te ľikerel. Hipoteka bi amen nadine, aľe rodahas peske bareder kher. Kavka sar e džanľi phendās, miro pirano manca kamelas te lel vera, the me phendom hi. Dilines paťavas, hoj miro dživipen vaš e vera avela varesar aver, feder...aľe zijand ehas oda goreder. Hjaba davas avri miri energija, časos, o love...Vaš kada, hoj nabirinavas te ľikerel avri mira familija, man miri familija varekana asalas avri... Aľe andre vareso len ehas čačipen.
Andro vakeriben pro agor avava pale, sar pisinavas peršo. Peľľom pre kada, hoj ņigda ņič nane kavka sar pal amare sune. Furt davas sune, imar sar somas čhajorake, sar lačho ehin o baro dživipen, feder sar san čhavoro. Aľe phenavas bi, hoj na ča le bare dženen ehin pharo dživipen, aľe he le čhavoren, save pes tiž maren maškar savore pasta andro dživipen. Maras pes vaš peskro dživipen, vaš peskri familija, čhave, sasťipen, kamiben, vaš o feder ľikeriben maškar peste. ņisave berša andro dživipen nane loka the bi o problema. Me, choc man nane idealno familija, naštĭ sovav the dukhal man o šero, ta sako dīves rodav rovnovaha, the ačhuvav daj the romňi, kavka sar oda nekfeder džanav u birinav. The na sako godāver murš kamel te ačaluvel andro džulíkano čoraľipen. The na sako džuvľi zorales vičinel, hoj la te avel paťiv the hoj la aver džene te ľikeren. Hi, imar phirav andre bufi, kerav o love, raťi narado phirav andre bufi, aľe nasigeder mange šaj sikhľuvava. Miro andruno hangos mange furt phenel, hoj bi vareso majinavas te kerel avres, buter man pal mande te starinel, te ľikerel man korkora, the te predživel o dživipen calones the andre radošťa. Furt man ehin so te sikhľol.
Veronika Kačová

Komunální volby...

Letošní volby jsme s manželem volili našeho Roma, už jenom proto, že ho známe a víme, jaký člověk to je, je to skutečně správný chlap! Je mladý, kolem čtyřicítky, a velmi pracovitý. Od svých patnácti roků, jak vyšel základní školu, maká jako šroub. Dnes má rodinku, on nestudoval, ale jeho děti už jsou vzdělané. Podniká a zaměstnává dost lidí. Je to opravdu slušný člověk, ale zapomněl na jednu věc, že bez vzdělání se daleko nedostane, potřebuje znát i jiné životní věci, ne jen práci. Vzdělání je velmi důležité pro kariéru politika, bez toho to nejde! Pro něho

to s volbami nedopadlo moc dobře, hlasy mu nestačily.
„Jak je možné, že jsem se tam nedostal...?“ ptal se mě.
„Viš, nechci být zlá, ale se základním vzděláním to není možné...“
„Ale prosím tě furt, vždyť všichni naši hlasovali pro mě...“
„To jo, ale o tom rozhoduje rada...“
„Takže nic, mám skončit?“
„No, nemusel bys, zkus si udělat aspoň maturitu a...“
„Prosím tě, to bych nezvládl, a co práce?“
„Já myslela dálkové studovat, a jde to, věř mi.“

„To máš pravdu, pokusím se a děti mi pomůžou.“ Svitla mu v očích jiskřička.
Skutečně si dal přihlášku a říkal mi, že až se mu povede maturita, půjde na vysokou. Já mu věřím a přeji mu hodně štěstí, aby se mu to podařilo!
Dá se říct, že to je snad jediný člověk, jeden z mnoha Romů, který chce dokázat, že na to má!
Ovšem je dost Romů „chytrých“, kteří se mermomocí snaží být velkými politiky a dělají pro to vše, ale dost blbě! Koukala jsem na Facebooku, jak živě vysílají ti „chytří romští po-

litici“ a je mi z nich opravdu špatně. Nebudu nikoho jmenovat, jen doufám, že někteří víte, o koho jde. Není možné je poslouchat, jak jsou arogantní, jak se hádají a dokonce si i sprostě nadávají přes internet, hrůza poslouchat. Nechápu, jak si může tento velký Rom, za což se považuje, protože dostal hodně hlasů a dostal se mezi gádže do rady, myslet, že je opravdu dobrý! Není to možné, já vím, že je mnoho chyb, které mu padají na hlavu, jako třeba, že neplatí alimony a dluží spoustu peněz... „Dovedu líp mluvit než jakýkoliv gádžo a moje argumentace jsou výbor-

né...“ Takto a podobně se chváli a podceňuje ostatní Romy, a takových je bohužel víc. Víc už o něm nebudu psát, on to umí nejlépe!
Romové, kteří jsou vzdělání, já je znám, ti se o politiku nechtějí zajímat, to je pro nás škoda! Já bych byla opravdu ráda, kdyby byl aspoň jeden správný Rom pro nás. Ale majorita to nikdy nedovolí, nepustí Roma, aby se dostal na místo, kde se řídí hlavní věci. Ne, tam jsou jen a jen bílí, a ti rozhodují, co a jak a kde se dají LOVE, proto se nikdy Rom nestane tím, o co usiluje...
Irena Eliášová

Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě

výstava
1|4 – 31|10
2022

Lidická tragédie

Tento rok je to 80 let od vypálení středoevropské obce Lidice nacisty. Výstava přibližuje nejenom nechalé známé datum 10. 6. 1942, kdy došlo k zničení obce, ale také poválečný vývoj Lidic až po současnost. Lidická tragédie se stala symbolem utrpení nevinného civilního obyvatelstva nejen na našem území, ale po celém světě.

muzeum
romské
kultury

rommuz.cz

Začíná
příběh
Romů a Sintů
LIDICE

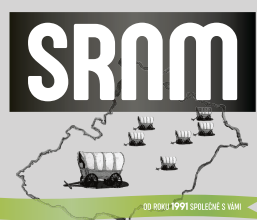
Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Cejl 460/35, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 2300661977/2010

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35,
Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2022 je 300 Kč

...lepší architektura i život

Muzeum
romské kultury
Vás zve na výstavu

Minulost
a budoucnost
vily na
Velvarské

**Národní technická
knihovna**
Technická 2710/6
160 80 Praha 6
techlib.cz

Muzeum romské kultury
státní příspěvková
organizace
Bratislavská 67
602 00 Brno
rommuz.cz

Výstava je k vidění v budově
Národní technické knihovny
v Praze

7/10 — 30/11/2022

Otevírací doba:
Pondělí–pátek: **8–22 h**
Sobota, neděle, svátky: **10–22 h**

Projekt Centrum Romů a Sintů
v Praze je financován
Norskými fondy

S finanční podporou

MINISTERSTVO
KULTURY

Norway
grants

muzeum
romské
kultury

centrum
romů a sintů
v praze

NTK
50°5'14.083"N, 14°23'26.985"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno.

Adresa redakce: Cejl 460/35, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srnm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.